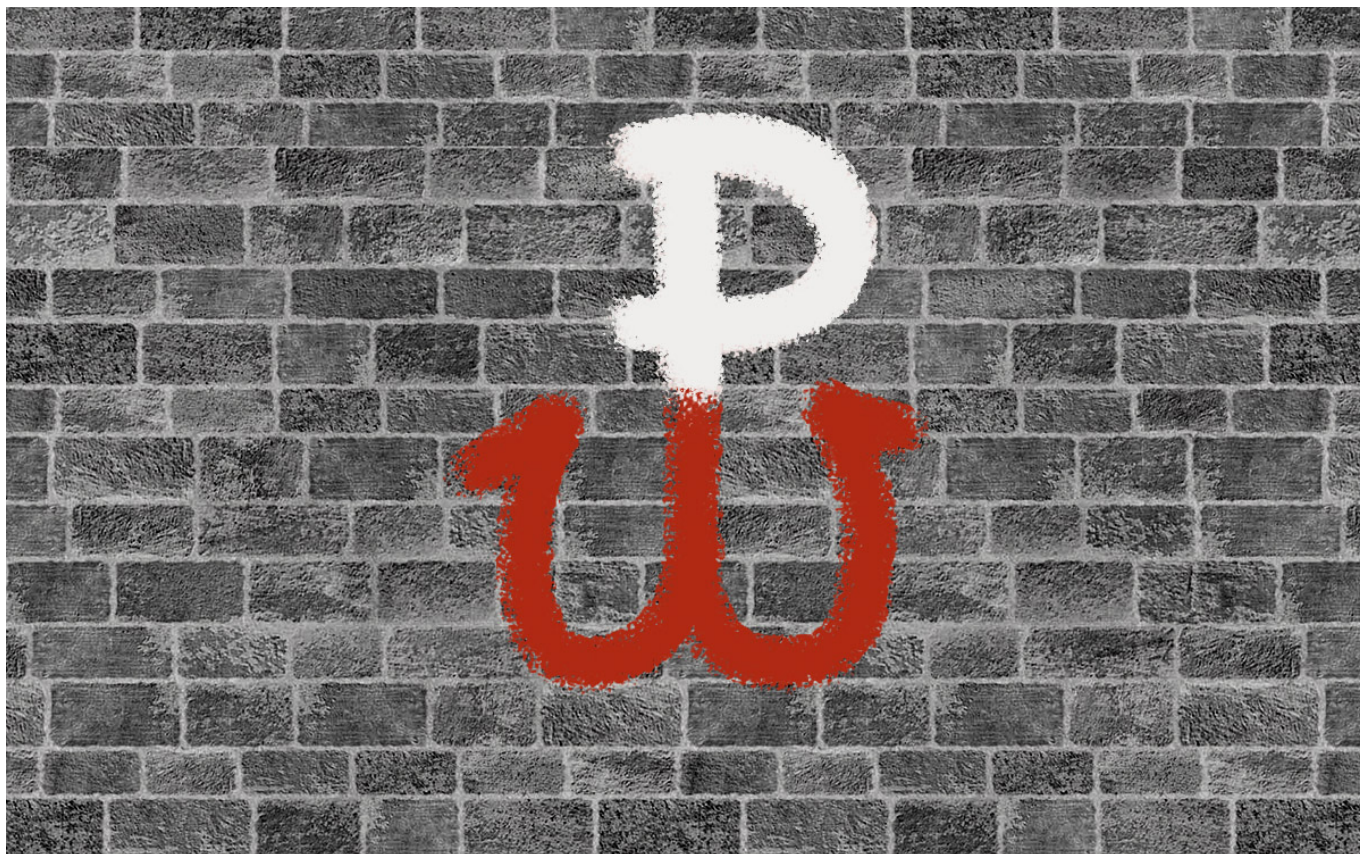

Armia Krajowa - polska konspiracja zbrojna

Armia Krajowa (AK) powstała formalnie **14 lutego 1942 roku**, kiedy rozkazem Naczelnego Wodza gen. Władysława Sikorskiego Związek Walki Zbrojnej (ZWZ) został przemianowany w AK – zbrojne ramie Polskiego Państwa Podziemnego działające na terenie całej okupowanej Polski.

Organizacja ta podlegała polskiemu Naczelnemu Wodzowi i strukturze Delegatury Rządu na Kraj, a jej celem było prowadzenie oporu przeciw okupantowi niemieckiemu i sowieckiemu, przygotowanie powstania powszechnego oraz obrona ludności cywilnej.

Struktura organizacyjna w terenie

AK była **systematycznie zhierarchizowana**, co w praktyce oznaczało podział terytorium kraju na jednostki organizacyjne:

- Okręgi – obejmowały dawne województwa lub większe regiony,
- Inspektoraty / Obwody – odpowiadały powiatom lub ich odpowiednikom,
- Rejony / Placówki – działały na poziomie gmin i małych miejscowości.

Powiat Przemyski - Obwód Armii Krajowej

Na terenie **Powiatu Przemyskiego** działały zorganizowane struktury AK:

Podległość regionalna

Powiat Przemyski był częścią **Okręgu Kraków AK**, czyli jednego z regionalnych zgrupowań Armii Krajowej obejmujących południowo-wschodnią Polskę.

Obwód Przemyski i jego jednostki

W ramach działalności konspiracyjnej w powiecie funkcjonowało kilka struktur lokalnych:

Inspektorat / Obwód AK

- AK w Powiecie Przemyskim pracowała jako samodzielny **obwód**, odpowiedzialny za całość działalności wojskowej i wywiadowczej na terytorium powiatu.

Placówki - lokalne grupy działające konspiracyjnie

Obwód dzielił się na **mniejsze jednostki**, tzw. *placówki*, które odpowiadały za działania w gminach i wsiach. W dokumentach źródłowych ich kryptonimy obejmowały m.in.:

- „**Polana**”
- „**Paproć**”
- „**Piskorz**”

Liderzy lokalni (dowódcy)

W AK powiatu przemyskiego wyróżniano kilku dowódców i oficerów konspiracji, którzy prowadzili działalność zbrojną i wywiadowczą, m.in.:

- chor. Teofil Dołhan ps. „*Wujek*”
- por. Adam Winogrodzki ps. „*Jerzy*” i „*Korwin*”
- por. Feliks Pikulski ps. „*Przepiórka*”
- por. rez. Emil Czerny ps. „*Wacław / Zbychostaw*”
- mjr art. Jan Gołdasz ps. „*Szczyt*”
- kpt. rez. Henryk Puziewicz ps. „*Jan Batura*”
- por. rez. Zbigniew Zawila ps. „*Żbik*”

To oni odpowiadali za planowanie zadań konspiracyjnych, kontakt z lokalną ludnością i organizowanie struktur na poziomie placówek.

Przykład lokalnej działalności - placówka w Krzywczy

W miejscowości **Krzywcz**, na terenie ówczesnego powiatu przemyskiego, działała **placówka AK nr 4**, kryptonim „*Klara*” (od 1942 r.). Podlegała ona Obwodowi AK i obejmowała obszar Krzywczy, Reczpola i Krasiczyna. Jej dowódcą był chor. art. **Michał Czarnecki ps. „Michał”**.

To właśnie lokalne placówki prowadziły działania wywiadowcze, łącznikowe oraz – jeśli było to możliwe – akcje dywersyjno-zbrojne przeciw okupantowi.

Rola i zadania struktur AK

W praktyce struktury AK na terenie powiatu realizowały wiele zadań:

Wywiad i łączność

Zbieranie informacji o ruchach wojsk niemieckich i działań administracji okupacyjnej, utrzymywanie łączności z innymi komórkami AK.

Sabotaż i dywersja

Małe grupy przeprowadzały sabotaż, niszczyły łączność, szlaki komunikacyjne lub przeszkadzały okupantowi w realizacji jego planów.

Współpraca z ludnością

Pomoc ludności cywilnej, ukrywanie osób ściganych przez Gestapo czy organizowanie pomocy rodzinom represjonowanych.

Podsumowanie - lokalny charakter AK

Struktury AK w Powiecie Przemyskim tworzyły **spójną siatkę konspiracyjną**, w której obwód powiatowy składał się z **placówek lokalnych**, dowodzonych przez miejscowych oficerów i podoficerów. Ich działania były częścią **szerszego systemu Armii Krajowej**, łączącego się z Okręgiem Kraków i całym ruchem konspiracyjnym w Polsce.

GRUPA „LIPOWICA”

Jednodniówka

Archiwum Państwowego w Przemyśle z okazji 80. rocznicy
powstania Armii Krajowej

Armio Krajowa

*Rdzą nam dola na łufach osiadła
w krzywe patrzeć kazala zwierciadła,
wiodła szlakiem dobrym i złym.*

*Napełniłmy groby kołtawe,
a piosence oddaliśmy sławę,
po polach rozewłóczył ją dym.*

*Niepotrzebnym i nieucznanym,
tym najbliższym i tym zapomnianym
mój ubogi ofiaruję rym.*

*Byłaś dla nas radością i dumą,
jak stal prężna, jak żywioł surowa,
ustom - pieśnią, sercu - krwawą łuną,
Armio Krajowa.*

*Zimny ogień, granat pod podłogę,
łańcuch co dzień spajany od nowa,
zbrojne kroki nocą leśną drogą,
Armio Krajowa.*

*W bohaterów prowadziłaś ślady
naród zwarty jak grupa szturmowa,
aż spłynęłaś krwią na barykady,
Armio Krajowa.*

*Nie rabaty, nie barwy mundurów,
nie orderu wstęga purpurowa,
aż spłynęłaś krwią na barykady,
Armio Krajowa.*

*Choć nagrodą było Ci wygnanie
kula w plecy, cęła betonowa.
Co się stało nigdy nie odstanie
Armio Krajowa.*

*Nas nie stanie, lecz Ty nie zaginiesz.
Pieśń Cię weźmie, legenda przechowa.
Wichrem chwały w historię popłyniesz,
Armio Krajowa...*

ZBIGNIEW KABATA

1. fot. Marta Baszewska (fotoedycja), str.:
<https://kulturaupodstaw.pl/polska-walczaca-jest-z-poznania-wojciech-hildebrandt/>
2. grafika ze strony Przemyskie Archiwalia